

**İL VE İLÇE İNSAN HAKLARI KURULLARININ KURULUŞ, GÖREV VE ÇALIŞMA
ESASLARI HAKKINDA YÖNETMELİK**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 — Bu Yönetmeliğin amacı; toplumda ve kamu görevlilerinde insan hakları bilincini geliştirmek, insan haklarını korumak, ihlal iddialarını incelemek ve araştırmak, insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının önündeki engeller ile hak ihlallerine yol açan sosyal, siyasi, hukuki ve idari nedenleri incelemek, araştırmak ve bunların çözümüne ilişkin önerilerde bulunmak üzere, illerde “İl İnsan Hakları Kurulu” ile ilçelerde “İlçe İnsan Hakları Kurulu”nun kuruluş, görev ve çalışma esaslarını belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 — Bu Yönetmelik il ve ilçe İnsan Hakları Kurullarının kuruluş, görev ve çalışma esaslarına ilişkin iş ve işlemleri kapsar.

Hukuki dayanak

Madde 3 — Bu Yönetmelik 3056 sayılı Başbakanlık Teşkilâtı Hakkında Kanun Hükmünde Karamamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanununun ek 6 ncı maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 — Bu Yönetmelikte;

- a) ..Bakanlık..: Başbakanın görevlendireceği insan haklarından sorumlu Başbakan Yardımcılığını veya Devlet Bakanlığını,
- b) Bakan : Başbakan tarafından görevlendirilen insan haklarından sorumlu Başbakan Yardımcısını veya Devlet Bakanını,
- c) Başkanlık : Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığını,
- d) İl Kurulu : İl İnsan Hakları Kurulunu,
- e) İl Masası : İl İnsan Hakları Danışma ve Başvuru Masasını,
- f) İlçe Kurulu : İlçe İnsan Hakları Kurulunu,
- g) İlçe Masası : İlçe İnsan Hakları Danışma ve Başvuru Masasını,
- h) Sivil Toplum Kuruluşu : Çalışmaları gönüllülük esasına dayalı, tüzüklerinde ve çalışma programlarında insan hakları konularına yer verilen demek, vakıf gibi tüzel kişiliğe sahip kuruluşları,
- ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Kuruluşu

İl Kurulu

Madde 5 — Bu Yönetmelikte belirtilen görevleri yerine getirmek üzere İl Kurulu, vali veya valinin görevlendireceği bir vali yardımcısının başkanlığında;

- a) Büyükşehir statüsü bulunan illerde büyükşehir belediye başkanı veya başkan yardımcısı, diğer illerde il belediye başkanı veya başkan yardımcısı,
- b) İl Genel Meclisinin kendi üyeleri arasından seçeceği bir temsilci,
- c) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan siyasi partilerin il başkanları veya görevlendirecekleri bir temsilci,
- d) Üniversite rektörleri veya bu konuda görevlendirecekleri bir öğretim üyesi ya da elemanı,
- e) Valilik tarafından belirlenecek kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan bir avukat veya hukuk fakültesi mezunu bir kamu görevlisi,
- f) Baro temsilcisi,
- g) Tabip odasından bir temsilci,
- h) Ticaret veya sanayi odasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,
- i) Valilik tarafından belirlenecek diğer meslek odaları veya sendikalarından bir temsilci,
- j) Mahalli televizyon, gazete, radyo gibi kuruluşlardan başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,
- k) Muhtarlar demeye başkanı, yoksa mahalle muhtarlarından başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,
- l) Okul-aile birliklerinden başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek bir temsilci,
- m) Sivil Toplum Kuruluşlarından başvuranlar arasından valilik tarafından belirlenecek en az üç temsilciden,

oluşur. Kurul başkanı gerekli gördüğü durumlarda ilgili kamu veya özel kuruluş temsilcilerini veya kişileri de toplantıya çağırabilir.

İlçe Kurulu

Madde 6 — Bu Yönetmelikteki görevleri yerine getirmek üzere İlçe Kurulu, kaymakamın başkanlığında;

- a) İlçe belediye başkanı veya başkan yardımcısı,
- b) İl Genel Meclisinin ilçeden seçilen üyeleri arasından seçeceği bir temsilci,
- c) Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde grubu bulunan siyasi partilerin ilçe başkanları veya görevlendirecekleri bir temsilci,
- d) Fakülte veya yüksekokulun bu konuda görevlendirecekleri bir öğretim üyesi veya elemanı,
- e) Kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapan bir avukat veya hukuk fakültesi mezunu bir kamu görevlisi,
- f) İlçede görev yapan avukatlardan başvuranlar arasından kaymakamlık tarafından belirlenecek bir temsilci,
- g) İlçede görev yapan doktorlardan başvuranlar arasından kaymakamlık tarafından belirlenecek bir temsilci,
- h) Kaymakamlık tarafından belirlenecek meslek odalarından veya sendikalarından bir temsilci,
- i) Mahalli televizyon, gazete, radyo gibi kuruluşlardan başvuranlar arasından kaymakamlık tarafından belirlenecek bir temsilci,
- j) Muhtarlar demeye başkanı, yoksa mahalle muhtarlarından başvuranlar arasından kaymakamlık tarafından belirlenecek bir temsilci,
- k) Okul-aile birliklerinden başvuranlar arasından kaymakamlık tarafından belirlenecek bir temsilci,
- l) Sivil Toplum Kuruluşlarından başvuranlar arasından kaymakamlık tarafından belirlenecek en az iki temsilciden,

oluşur. Kurul Başkanı gerekli gördüğü durumlarda ilgili kamu veya özel kuruluş temsilcilerini veya kişileri de toplantıya çağırabilir.

Danışma ve başvuru masaları

Madde 7 — İllerde valilik yazı işleri müdürlüğünde, ilçelerde kaymakamlık yazı işleri müdürlüğünde herkesin kolayca ulaşabileceği bir danışma ve başvuru masası oluşturulur. Masaya gelen başvurularla ilgilenmek üzere illerde vali, ilçelerde kaymakam tarafından sürekli bir memur görevlendirilir. Masa görevlisinin hukuk fomasyonuna sahip olması veya halkla ilişkiler konusunda uzman olması göz önünde bulundurulur.

Komisyonlar

Madde 8 — En az üç üyeden oluşmak üzere, İl ve İlçe Kurulları bünyesinde;

- a) Halkla ilişkiler ve iletişim faaliyetleri,
- b) İnsan hakları eğitimi ve insan hakları bilincini geliştirme,
- c) İnsan hakları ihlallerini araştırma, inceleme ve değerlendirme, konularında birer komisyon oluşturulur.

Gerekli görülen hallerde diğer konularda da komisyonlar oluşturulabilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Görevleri

Genel görevler

Madde 9 — İl ve İlçe Kurulları;

- İllerde Bakanlık, Başkanlık, Valilik, İl Masası, İl Kurulu üyeleri ve İlçe Kurulları tarafından İl Kurulunun gündemine getirilen; ilçelerde de Bakanlık, Başkanlık, Valilik, İl Kurulu, Kaymakamlık, İlçe Masası ve İlçe Kurulu üyeleri tarafından İlçe Kurulu gündemine getirilen konuları değerlendirmek,
- İnsan hakları ihlal iddialarını incelemek ve araştırmak,
- İnsan haklarının korunması ve insan hak ve özgürlüklerinin kullanılmasının önündeki engeller ile hak ihlallerine yol açan sosyal, siyasi, hukuki ve idari sebepleri incelemek, araştırmak ve bunların çözümüne ilişkin valilik veya kaymakamlık makamına önerilerde bulunmak,
- Her türlü ayrımcılığın önlenmesi için gerekli çalışmaları yapmak,
- İdarenin uygulamalarında vatandaşlara hoşgörü ve nezaketle yaklaşılmasını sağlamak amacıyla gerekli çalışmaları yapmak,
- Ayda bir tüm çalışmaları özet olarak, ilçelerde İl Kuruluna, illerde Başkanlığa bildirmek,

ile görevlidir.

Halkla ilişkiler ve iletişim

Madde 10 — İl ve İlçe Kurulları;

- İl ve İlçe Masalarını kurmak,
 - İnsan haklarına ilişkin ihbar, dilek, talep ve şikayeti olan kişilerin, insan hakları kurullarına başvurularını kolaylaştırmak için, bütün kamu kurum ve kuruluşları ile şehrin önemli noktalarına "İnsan Hakları Başvuru Kutuları" koymak ve bu kutuların valilik ve kaymakamlık tarafından görevlendirilen personel marifetiyle mümkün olan en kısa sürede açılmasını ve içindekilerin bir tutanakla masa başkanlığına teslim edilmesini sağlamak,
 - Telefon ve elektronik postayla ihbar imkanını sağlayacak tedbirleri almak, bu amaçla herkesin danışma ve başvuru masalarına ulaşılacağı telefon ve elektronik mektup adreslerini yazılı ve görsel basın aracılığıyla halka duyurmak,
 - Kurulların çalışmalarını ilgili olarak halkı bilgilendirmek, bu amaçla yazılı ve görsel basın kuruluşlarıyla işbirliği yapmak ve internet imkanından yararlanmak,
 - Kurulların görev ve çalışmalarında sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğini geliştirmek,
- f) Sivil toplum kuruluşlarının insan hakları konularında çalışmalar yapmalarını teşvik etmek ve desteklemek, ile görevlidir.

Bilgilendirme, bilinçlendirme ve eğitim

Madde 11 — İl ve İlçe Kurulları;

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında yer alan insan hakları konularında her türlü çalışmayı yaparak, kurul üyeleri, uygulayıcılar ve vatandaşların bilinçlendirilmesini sağlamak amacıyla etkinlikler düzenlemek,
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyanname'si metni ve insan hakları konusunda taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeleri kurul üyelerine, kamu kurum ve kuruluşlarına ve vatandaşlara dağıtmak,
- İnsan hakları ile ilgili kitap, broşür ve mevzuat metinlerini temin ederek kurul üyelerine, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına ve vatandaşlara dağıtmak,
- İnsan hakları konusunda, levha, afiş, broşür ve panolar hazırlanarak veya temin edilerek halkın görebileceği yerlere asmak,
- İnsan hakları bilincinin yaygınlaştırılması amacıyla, köy ve mahalle muhtarlıklarıyla diyalogu geliştirmek,
- İnsan hakları konusunda panel, konferans, seminer, konser, tiyatro, slayt ve film gösterisi gibi etkinlikler düzenlemek,
- Yerel radyo ve televizyon kanallarında uzmanların katılımıyla insan hakları konusunda programlar düzenleyerek aydınlatıcı bilgiler verilmesini sağlamak,
- İlk ve orta dereceli okullarda insan hakları öğrenci kolu kurulmasını ve insan haklarına saygı bilincini yerleştirmek için etkinlikler düzenlenmesini teşvik etmek,
- Fakültelerin ve yüksekokulların insan hakları alanındaki faaliyetlerini desteklemek,
- Çevre bilincini yaygınlaştırmak amacıyla bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak,
- Kütüphanelere insan hakları konulu kitap, dergi ve broşür gibi kaynakları temin ederek halkın kullanımına sunulmasını sağlamak, ile görevlidir.

Araştırma ve izleme

Madde 12 — İl ve İlçe Kurulları;

- İnsan haklarıyla ilgili konularda üniversiteler, kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve diğer kurumlarla işbirliği yaparak araştırma yapılması, yaptırılması ve rapor hazırlanmasını sağlamak,
- Kadın, çocuk, hasta ve özürlü hakları ile ilgili araştırmalar yapılması ve çözümler üretilmesini teşvik etmek,
- İnsan hakları ihlaline neden olan çevre ve trafik sorunları ile ilgili araştırmalar yapılması ve çözümler üretilmesini teşvik etmek,
- İlköğretim çağına geldiği halde çeşitli sebeplerle okula gidemeyen çocuklarla ilgili araştırmalar yapılmasını sağlamak,
- Sokak çocuklarının sorunlarının çözümüne, çocuk işçiliğinin ve çocuk denciliğinin önlenmesine yönelik çalışmalar yapılmasını sağlamak,
- İnsan hakları uygulamalarını yerinde görmek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlara ziyaretler gerçekleştirmek,
- İnsan hakları uygulamalarının teşvik edilmesini amacıyla örnek kurum ve kuruluşlar ile kamu görevlilerinin tespit edilerek ödüllendirilmesini sağlamak,
- Karakol ve nezarethane denetimle formlarını inceleyerek varsa aksaklıkların giderilmesi hususunda ilgililere tavsiyelerde bulunmak,
- Nezarethane koşullarının iyileştirilmesi ve ilgili mevzuata uygun hale getirilmesi hususunda tavsiyelerde bulunmak,
- Sanık haklarının etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamaya yönelik araştırma ve inceleme yapmak, ile görevlidir.

İhlal iddialarını inceleme ve karara bağlama

Madde 13 — İl ve İlçe Kurulları; insan hakları ihlali iddiaları ile ilgili başvuruları incelemek ve araştırmak, inceleme ve araştırma sonuçlarını değerlendirmek, ulaşılan sonuçları konusuna göre Cumhuriyet savcılıklarına ya da ilgili idari makamlara iletme ve sonucunu takip etmekle görevlidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Çalışma Usul ve Esasları

Kurul toplantı esasları

Madde 14 — Kurullar aşağıdaki usul ve esaslara göre çalışır;

- Kurullar ayda bir defa toplanır. Ancak gerekli görülen durumlarda, başkanın çağrısı üzerine ayda birden fazla da toplanabilir.
- Kurul toplantılarında illerde vali veya valinin görevlendireceği bir vali yardımcısı, ilçelerde kaymakam başkanlık eder.
- Kurul, üye tamsayısının salt çoğunluğu ile toplanır ve toplantıya katılan üyelerin salt çoğunluğu ile karar verir.
- Kararlara itirazı olan üyelerin karşı oy gerekçeleri, karar altında özet olarak kaydedilir.
- Kurul Başkanı ve üyeleri; kendileri, alt ve üst soylarından biri ve eşleri ile ilgili olan konuların görüşüldüğü toplantılara katılmazlar.
- Toplantıya katılmayan üyelerin mazeretleri toplantı tutanağında belirtilir. Kurul toplantılarına katılmakta özen göstermeyen üyelerin kurum ve kuruluşları uyarılır ve üç defa üst üste kurul toplantılarına katılmayanları üyeliği düşmüş sayılır.
- Gündem, kurul başkanı tarafından üyelerin teklifleri de dikkate alınarak hazırlanır ve toplantıdan önce kurul üyelerine dağıtılır.
- Toplantılar nedeniyle üyelere herhangi bir ücret ödenmez.

Sekretarya hizmeti

Madde 15 — Kurulun sekretarya hizmetleri, illerde ve ilçelerde yazı işleri müdürlükleri tarafından yürütülür. Zorunlu masraflar valilik ve kaymakamlık tarafından karşılanır.

Komisyonların çalışma usul ve esasları

Madde 16 — Komisyonlar toplantılarını çalışma şartlarına göre belirleyecekleri aralıklarla gerçekleştirir. Komisyonlar çalışmalarını yaparken diğer kurul üyelerinin bilgi ve görüşüne de başvurabilir. Komisyonlar yapacakları çalışmaları araştırma, inceleme ve değerlendirme raporlarını kurul gündemine getirmek üzere kurul başkanına sunar.

Başvuruların alınması

Madde 17 — Masalar başvuruların alınmasında aşağıdaki usul ve esaslara uyar;

- a) Başvuruların mümkün olduğunca kolaylaştırılması esas olup, başvurular dilekçeyle, telefonla, elektronik posta veya şehrin değişik yerlerine konulan İnsan Hakları Başvuru Kutuları aracılığıyla veya sözlü olarak yapılabilir.
- b) Elektronik posta mesajları ve İnsan Hakları Başvuru Kutuları mümkün olan en kısa sürede açılır.
- c) Başvuru sahibinden başvuruyla ilgili bilgi ve belgeler alınır.
- d) Dilekçeyle yapılan başvurularda, başvuru sahibine başvurunun tarih ve sayısını gösteren bir alındı belgesi verilir.
- e) Masaya gelen tüm başvurular, takibinin yapılması amacıyla dosyalanır, takip defterine kaydedilir; her başvuruya bir kayıt numarası verildikten sonra en kısa sürede kurul başkanına iletilir.

Başvuruların değerlendirilmesi ve sonuçlandırılması

Madde 18 — Başvuruların değerlendirilmesi ve sonuçlandırılmasında aşağıdaki usul ve esaslara uyulur;

- a) İl ve İlçe Kurullarına yapılan başvurular, İl ve İlçe Masaları aracılığıyla kurul gündemine getirilir.
- b) İl ve İlçe Masalarına gelen her başvuru kurulda görüşülür ve başvurularla ilgili ne tür işlemler yapılacağına karar verilir.
- c) Başvurular, konularına göre ilgili kanunlarda belirtilen zamanaşımı süreleri göz önünde tutularak değerlendirilir.
- d) Kurulda alınan kararlar ve yapılan işlemler yazılı olarak başvuru sahibine en geç otuz gün içerisinde bildirilir ve gerekli hallerde ara bilgi de verilir.
- e) Kurul, gerekli gördüğü hallerde re'sen veya başvuru sahibinin isteği üzerine, başvuru sahibini veya temsilcisini dinleyebilir.
- f) Başvuru hakkında karar verilmesine imkan vermeyen eksiklikler söz konusu ise, eksikliklerin tamamlanması için ara karar alınır.
- g) Bakanlık ve Başkanlık tarafından iletilen konular ilgili kurulda öncelikle görüşülerek sonuçlandırılır ve sonucundan Bakanlığa veya Başkanlığa bilgi verilir.
- h) Başvuru sahibine verilecek yanıtta, hakları konusunda kendisine başvurabileceği yasal yollar hakkında bilgi verilir.
- i) Kurul kararları, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından geciktirilmeksizin öncelikle ele alınıp sonuçlandırılır.

Raporlama

Madde 19 — Kurullar tarafından faaliyetleri ile ilgili aylık rapor hazırlanır. Hazırlanan raporlar dönemi izleyen ayın ilk 10 günü içerisinde valilik kanalıyla Başkanlığa gönderilir.

Ayrıca kurullar, Dünya İnsan Hakları Günü ve Haftası programı çerçevesinde yapılan faaliyetleri içerir bir raporu bir ay içerisinde valilik kanalıyla Başkanlığa gönderir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 20 — 2/11/2000 tarihli ve 24218 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan “İnsan Hakları Kurullarının Görev, Kuruluş ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik” yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürürlük

Madde 21 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 22 — Bu Yönetmelik hükümlerini insan haklarından sorumlu Bakan yürütür.